

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 35532
Nom: Literatura hispanoamericana: de la colònia a les nacions
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 6
Curs acadèmic: 2025-26

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1003 - Grau Estud. Hispànics, Lleng.Espan.i Literat.	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	4	Primer quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1003 - Grau Estud. Hispànics, Lleng.Espan.i Literat.	Literatura hispanoamericana colonial i del segle XIX	OPTATIVA

COORDINACIÓ

GIRONA FIBLA NURIA

RESUM

La matèria *Literatura hispanoamericana colonial i del segle XIX* ofereix una explicació del procés de la literatura a Hispanoamèrica i un panorama de la seva producció dels segles XV al XIX, posant en relleu la relació d'aquesta amb la societat del continent; és a dir, destacant com els fenòmens literaris són respostes ideològic-culturals (correspondències i no simples reflexos), articulades activa i orgànicament en cada fase de la història social. Per a aconseguir aquest objectiu, la matèria abasta una assignatura: *Literatura hispanoamericana: de la colònia a les nacions*: pretén ser un acostament a una història social de la literatura hispanoamericana a través de les obres, autors i corrents més significatius del període colonial i l'època de la independència.

Aquesta assignatura té en compte diversos Objectius de Desenvolupament Sostenible (*ODS), en concret els següents:

- En el seu propòsit de "posar fi a totes les formes de discriminació contra totes les dones i les nenes a tot el món" (*ODS núm. 5), planteja un programa de continguts que té en compte la variable de gènere, ètnia i classe en tots els seus plantejaments. - Proposa una reflexió sobre la "producció i el consum responsables", especialment en el tema 5, on la reflexió sobre l'espai de l'escorxador i la distinció humà/animal serveix per a plantejar el problema de la "petjada ecològica i impulsar canvis en els mètodes de producció i consum de béns i recursos" (*ODS núm. 12).

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

-

Conèixer i aplicar els corrents i metodologies de la teoria i crítica literàries.

Conèixer l'evolució històrica de la literatura i el teatre en espanyol.

Conèixer la literatura i el teatre en llengua espanyola.

Coneixer les tècniques i mètodes d'anàlisi en textos literaris i no literaris i la seua aplicació en l'àmbit de l'espanyol.

Identificar problemes i temes d'investigació i avaluar la seua rellevància en l'àmbit de la llengua, la literatura i el teatre en espanyol.

Que els estudiants hagen demostrat posseir i comprendre coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé descansa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda del seu camp d'estudi.

Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Que els estudiants puguen transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Que els estudiants sàpien aplicar els seus coneixements al seu treball o vocació d'una forma professional i posseïsquen les competències que solen demostrar-se per mitjà de l'elaboració i defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seua àrea d'estudi.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Tema 1

Com s'escriu la història. La conquesta d'Amèrica: vencedors i vençuts. Llei, escriptura i poder imperial.

2. Tema 2

La retòrica dels conqueridors. Cristòbal Colon i la primera visió d'Amèrica. El discurs de l'èxit (Hernán Cortés i Bernal Díaz del Castillo). El discurs del fracàs (Bartolomé de les Cases). El discurs de la rebel·lió (Alvar Núñez Cabeza de Vaca).

3. Tema 3

Relats de frontera: la Malinche, l'Inca Garcilaso de la Vega i El entenado de Juan José Saer

4. Tema 4

El "Barroc d'Índies" i el procés d'emergència de la consciència criolla. La dona en la construcció i consolidació de la societat virregnal. Sor Juana Inés de la Cruz: la construcció d'una autoria femenina.

5. Tema 5

La construcció d'un imaginari nacional. Històries de civilització i barbàrie: Esteban Echeverría i Domingo Faustino Sarmiento. Històries d'escorxadors: Esteban Echeverría i Martin Kohan.

6. Tema 6

La literatura gauchesca. Encreuament de textos i encreuament de codis: José Hernández, Jorge Luis Borges i Martin Kohan.

7. Tema 7

Les dones pensen la nació: Juana Manuela Gorriti i Gertrudis Gómez de Avellaneda.

Aquests continguts es plasmaran en els següents resultats d'aprenentatge:

- Tenir la capacitat d'identificar els trets propis de les creacions literàries del període colonial a Amèrica Llatina, així com les característiques històriques i socials del període.
- Ser capaç d'identificar les característiques d'una obra literària, la seva adscripció als diferents corrents estètics i ideològiques i les seves transformacions.
- Tenir capacitat d'identificar els trets d'obres literàries, la seva raó de ser ideològica i cultural i la seva relació amb el context occidental.
- Tenir capacitat d'utilitzar el coneixement adquirit per a identificar temes de recerca i valorar-ne la rellevància.
- Tenir capacitat de manejar informació bibliogràfica pertinent, especialitzada i actualitzada.
- Ser capaç de determinar i establir l'arquitectura retòrica d'un text.
- Ser capaç d'organitzar de manera autònoma un projecte filològic propi de recerca.
- Ser capaç d'usar adequadament la terminologia clau de l'anàlisi literària i lingüística, basada en el desenvolupament contemporani de la crítica, la teoria literària i la tradició filològica.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria	60,00
Total hores	60,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	2,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	0,00
Estudi i treball autònom	0,00

Preparació de classes	44,00
Preparació d'activitats d'avaluació	44,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	90,00

METODOLOGIA DOCENT

L'assignatura s'estructura al voltant de sessions teoricopràctiques i tutories. En les sessions teòriques, els professors presentaran els nuclis fonamentals del programa, desenvoluparan els continguts principals i plantejaran les polèmiques i problemàtiques crítiques més destacades al voltant de cada tema. S'hi estimularà la crítica i discussió dels conceptes proposats per promoure la participació i la implicació del grup. En les sessions pràctiques es comentaran les lectures obligatòries que comprèn el programa i els textos de bibliografia crítica. L'anàlisi d'aquest material i l'actualització dels conceptes presentats en les sessions teòriques es prendran com a marc per al debat en aquestes sessions pràctiques per tal d'estimular la reflexió i l'aprenentatge actiu de l'alumnat.

En les tutories personalitzades, l'estudiant podrà resoldre els seus dubtes sobre els continguts del programa, conèixer altres fonts d'informació que li puguin resultar útils per a la matèria i futures investigacions, precisar amb més detalls la forma d'abordar l'examen final o les pràctiques i aprofundir en les pautes que ha de seguir per preparar-los.

AVALUACIÓ

La qualificació de l'assignatura s'obtindrà a partir de la realització d'un examen final, amb una valoració d'un 70% de la nota final, i el lliurament de pràctiques, equivalents al 30%. Serà requisit indispensable per a aprovar l'assignatura haver obtingut un mínim de 4 punts sobre 10 en l'examen (tant en primera com en segona convocatòria).

L'examen consistirà en desenvolupar un tema en relació amb els continguts del programa i la bibliografia corresponent.

Les pràctiques consistiran en exercicis d'anàlisi i comentari dels continguts impartits en classe. Es lliuraran després del tema al qual corresponguin. Les pautes per a la seva realització es detallaran en cada cas i estaran disponibles a través de l'Aula Virtual.

Tant en l'examen com en les pràctiques, els professors valoraran, a més dels continguts aportats, l'elaboració en l'exposició temàtica, la densitat conceptual, l'aportació personal de cites significatives de les obres estudiades, la capacitat de relació amb altres temes relacionats amb els continguts i la integració del material bibliogràfic (inclòs el facilitat a través de l'Aula Virtual). Les faltes d'ortografia i la mala redacció seran motius de suspens.

Igualment serà motiu de penalització (fins i tot suspès) l'ús de fonts sense cita de procedència i la transcripció indiscriminada de qualsevol informació l'origen de la qual no es detalli adequadament.

Totes les parts de l'avaluació seran recuperables en la segona convocatòria. En cas de no aprovar l'examen en 1a convocatòria i haver lliurat les pràctiques, la qualificació d'aquestes es guardarà per a la 2ª convocatòria. No serà possible, una vegada lliurat l'examen, presentar-les en 2a convocatòria per a qualificar-les independentment ni repetir-les per a pujar nota. Els qui no es presentin en 1a convocatòria i no hagin lliurat les pràctiques comptaran amb un termini especial de lliurament en 2a convocatòria que no excedirà la data de l'examen.

El sistema general de qualificacions seguirà la normativa de la Universitat de València aprovada pel Consell de *Govern del dia 30 de maig de 2017. *ACGUV 108/2017.

SISTEMA D'AVAUACIÓ	
Examen final amb material (mínim 4 punts)	70%
Activitats realitzades durant el curs (Pràctiques, sense possibilitat de lliurar-les dues vegades)	30%

CRITERIS D'AVAUACIÓ	
a) Exposició, assimilació i pertinència dels continguts	60 %
b) Elaboració personal i coherència expositiva	10 %
c) Consulta i integració de bibliografia complementària	10 %

d) Comentari i cita de les lectures obligatòries	10 %
e) Relació amb continguts de la matèria i d'altres assignatures	10 %

L'honestedat intel·lectual és vital a les comunitats acadèmiques, i per a la justa avaluació del treball de l'estudiantat. Tots els treballs presentats aquest curs han de ser d'autoria original. No s'admetran treballs en què es faci ús de col·laboració fraudulenta o la composició amb l'ajuda d'intel·ligència artificial (ChatGPT o altres), excepte si la utilització forma part dels continguts de l'assignatura i està autoritzada pel professorat que la imparteix.

BIBLIOGRAFIA

Lectures bàsiques:

- *Crónicas de Indias. Antología.* Ed. de Mercedes Serna. Cátedra.
- Juan José Saer: *El entenado*, Destino Libro.
- Selecció de textos de Sor Juana Inés de la Cruz. (Disponible en: Aula Virtual).
- Selecció de textos de Echeverría, Sarmiento, José Hernández, Jorge Luis Borges y Martin Kohan. (Disponible en: Aula Virtual).
- Selecció de contes de Juana Manuela Gorriti. (Disponible en: Aula Virtual).
- Gómez de Avellaneda, Gertrudis, Sab. Diverses edicions disponibles.
- Tot el material bibliogràfic disponible en l'Aula Virtual.

Lectures complementàries:

- BARTRA, Roger, *El salvaje en el espejo*, Barcelona, Destino, 1996.
- BESTARD, Joan; CONTRERAS, Jesús, *Bárbaros, paganos, salvajes y primitivos. Una introducción a la antropología*, Barcanova, Barcelona, 1987.
- COLOMBI, Beatriz (coord.). *Diccionario de términos críticos de la literatura y la cultura en América Latina*.
- GONZÁLEZ ECHEVERRÍA, Mito y archivo. *Una teoría de la narrativa latinoamericana*, México, FCE, 1989.
- LUDMER, *El género gauchesco: Un tratado sobre la patria*, Buenos Aires, Sudamericana, 1988.

- MORAÑA, M. *Viaje al silencio. Exploraciones del discurso barroco*. México: Ediciones Facultad de Filosofía y Letras, Universidad Nacional Autónoma de México, 1998.
- O' GORMAN, Edmundo, *La invención de América*, México, FCE, 1986.
- PASTOR, Beatriz, *Discurso narrativo de la conquista de América*, Hanover, Ediciones del Norte, 1988.
- PIZARRO, Ana, (org.), *América Latina: Palavra, Literatura e Cultura*, Vol. I, Brasil, Fundação da América Latina, 1993.
- TODOROV, Tzvetan, *La conquista de América. El problema del otro*, México, Siglo XXI, 1987.

MATERIAL PER A L'ASSIGNATURA: http://ocw.uv.es/artes-y-humanidades/introduccion-a-la-literatura-latinoamericana-colonial-y-del-siglo-xix/Course_listing